

Список бібліографічних посилань:

1. Контрольно-перевірочна робота. *Державна податкова служба України*. 2021. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/kontrolno-perevirochna-robota/> (дата звернення: 14.04.2021).

УДК 336.276

Світлана Анатоліївна ПЕТРОВСЬКА,

старший викладач кафедри соціально-економічних дисциплін

Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат економічних наук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1992-4161>

БОРГОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вагомий вплив на стан національної економіки чинить боргова безпека. Оскільки стан боргової безпеки визначає, в першу чергу, можливості країни витримати всі свої боргові зобов'язання, зберегти фінансово-економічну незалежність та спроможність до сталого соціально-економічного розвитку.

Питання забезпечення боргової безпеки України останнім часом особливо актуалізувалися. Це пов'язано із необхідністю ідентифікації чинників розвитку, постійними швидкими змінами, політичною нестабільністю, військовими діями на Сході, пандемією COVID-19, що спричинило загострення фінансово-економічних проблем, нестабільність зовнішньоекономічних зв'язків та значні обсяги боргової залежності від зовнішніх кредиторів.

Відповідно до Наказу Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» № 1277 від 29.10.2013 р., «боргова безпека – відповідний рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує суверенітету держави та її фінансовій системі» (1). Боргова безпека є складовою фінансової безпеки. Необхідно відмітити, що фінансова безпека країни є тим ключовим індикатором, що вказує на стан як економічної, так і національної безпеки держави.

Проаналізувавши наукові підходи до визначення дефініції «боргова безпека» (2-4), виокремили ряд її ознак, основними серед яких є: комплексність та системність (боргова безпека є складовою інших систем: фінансової, економічної, національної безпеки); стійкість (боргова безпека враховує показники фінансової стійкості та незалежності); відносність (боргова безпека показує певний рівень заборгованості держави, при якому вона здатна вирішувати питання соціально-економічного розвитку).

В Україні рівень економічно безпечного державного боргу визначають за допомогою методики та індикаторів, які затверджені Наказом Міністерства економіки України № 1277 (1).

Для показників боргової безпеки встановлюють порогові значення, оскільки до певного рівня боргу держава в змозі контролювати фінансову ситуацію і лише при перевищенні цих значень можуть з'являтися негативні наслідки, які потребують негайного втручання. Відповідно до ст. 18 Бюджетного кодексу України загальний обсяг державного боргу не повинен перевищувати 60% річного обсягу ВВП. У разі ж перевищення граничного розміру боргу Кабінет Міністрів України зобов'язаний запропонувати план заходів з приведення загального обсягу державного боргу до встановлених законодавством вимог (5).

Як вказано в інформаційній довідці Міністерства фінансів України станом на 28 лютого 2021 року державний та гарантований державою борг України становив 2 552,96 млрд грн або 91,41 млрд дол. США, в тому числі: зовнішній борг складав 58,33% від загальної суми боргу, а внутрішній борг – 41,67% (6).

В Україні, починаючи з 2008 року, прослідковується тенденція до значного збільшення сукупного державного та гарантованого державою боргу.

Зростання боргового навантаження держави призводить до таких наслідків: зниження споживчих витрат населення, збільшення податкового навантаження на суб'єкти господарювання та розміру ставок на ринку державних запозичень, відтік коштів на обслуговування боргу, небезпека рефінансування державного боргу, скорочення інвестицій в економіку країни, залежність економіки від зовнішніх факторів, економічне падіння, погіршення рейтингу держави, девальвація національної грошової одиниці та навіть загрожує дефолтом. Тому сьогодні особливо актуальними є питання розроблення найбільш оптимальної державної стратегії по залученню кредитних ресурсів, ефективного управління державним боргом та, відповідно, забезпечення високого рівня боргової безпеки України, оскільки це сприятиме соціально-економічному розвитку країни.

Список бібліографічних посилань:

1. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України», від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#n147>. (Дата звернення 08.04.2021 р.).

2. Бойко Д.І., Коковіхіна О.О., Лисьонкова Н.М. Визначення сутності боргової безпеки. *Вісник Класичного приватного університету*. 2018. № 4. С. 134–139.

3. Котіна Г., Степура М., Кондро П. Боргова безпека України: оцінка, ризику та перспективи. *Схід*. 2017. № 3. С. 10–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2017_3_3. (Дата звернення 08.04.2021 р.).

4. Чуй І., Мицак О. Теоретичні підходи до визначення боргової безпеки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 822–827. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/170.pdf>. (Дата звернення 08.04.2021 р.).

5. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>. (Дата звернення 08.04.2021 р.).

6. Державний борг та гарантований державою борг. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovanij-derzhavju-borg>. (Дата звернення 08.04.2021 р.).